

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. JANA CHRZCICIELA

48211

2. Czas powstania

1774 - 80

3. Miejscowość

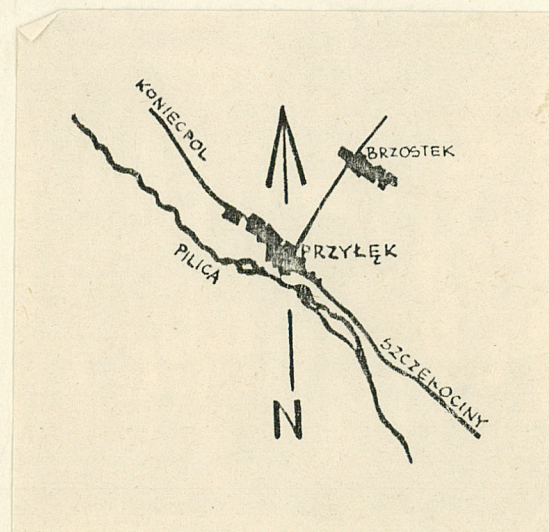
PRZYŁĘK

~~SZLACHECKI~~

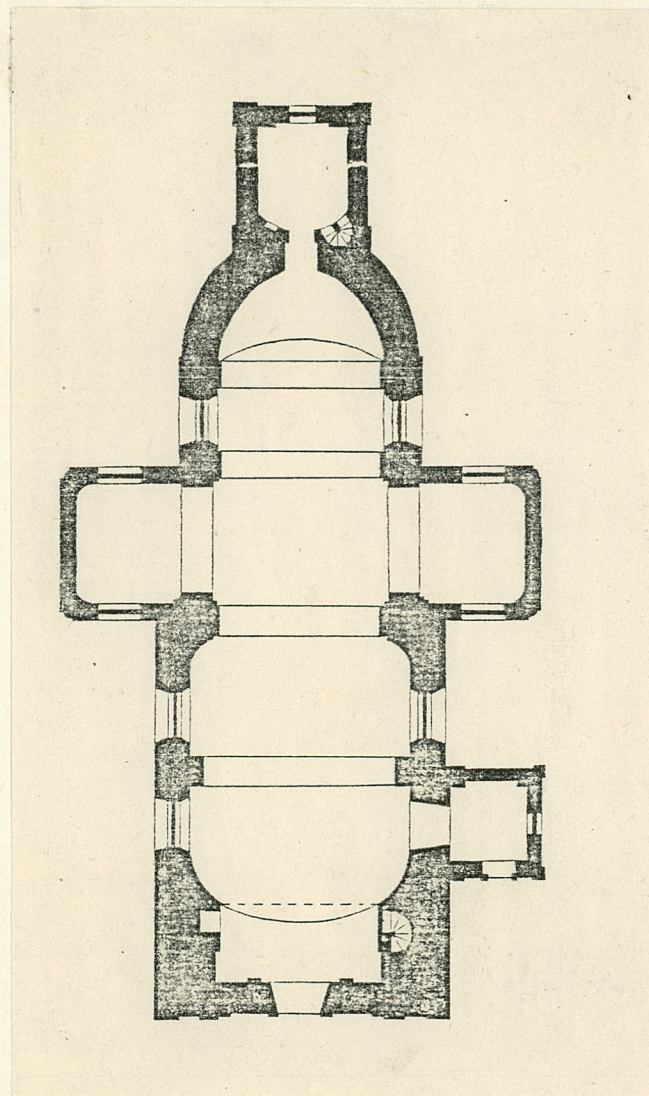
11 Zdjęcia: rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

WIDOK OGÓLNY

ORIENTACJA

RZUT

4. Adres

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo częstochowskie

gmina Szczekociny

pow. zawiercie

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo kieleckie

powiat Włoszczowa

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzymsko-katolicka
p.w. św. Jana Chrzciciela
w Przyłęku Szlacheckim

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

444/67 z 21.06.1967

Nr A/225/78

data 1978-01-25

373 z 21.01.1954

Przyłek Szlachecki jest małą miejscowością położoną w połowie drogi między Koniecpolem i Szczekocinami. Pierwsza wzmianka o Przyłoku mówi, że parafia tamtejsza została erygowana w 1413 r. Pierwszy drewniany kościół zbudowany został w 1412 r. p.w. śś. Jana Ewangelisty i Jana Chrzciciela. Ufundowali go dziedzice Przyłęka Prandota i Wyżga. W 2 poł. XVI w. Marian Przyłęcki kupił kościół i zamienia go na zbór ariański. Po 30-tu latach kościół został zwrócony katolikom, zaś wyposażenie kościelne wróciło dopiero po 200-tu latach, w 1770 r. W 1635 r. Hieronim Przyłęcki burzy stary kościół i funduje nowy, również drewniany pod wezw. św. Jana Chrzciciela. Konsekracja nowego kościoła następuje 6 października 1676 r. W 1737 r. Jan Tęgoborski, sędzia oświęcimski funduje od południa kaplicę z ołtarzem N.M. Panny. Drugą kaplicą od półn. była murowana. Kościół zbudowano widocznie niezbyt starannie, gdyż w sto lat później już grozi ruiną i Justyna z Raczyńskich Mośczeńska kasztelanowa Santocka funduje w Przyłoku nowy kościół. Na starym cmentarzu w miejscu dawnego kościoła buduje kapliczkę z drewnianym stropem. Nowy kościół wybudowano z cegły i kamienia w latach 1774-80. Duży udział przy budowie kościoła i kapliczki miał ówczesny proboszcz Kazimierz Góralski. On także wybudował sygnaturkę, chór muzyczny i sprawił organy. Ok. 1810 r. dobudowana zostaje kruchta. 1818 r. kościół zakupili złodzieje. Pamiętką po tym są rozłupane drzwi do zakrystii. Ok. 1920 r. za ks. Franciszka Zajacę wybudowane zostały obie dzwonnice i ogrodzenie wokół kościoła. W 1877 c.d. wkładka nr 1

Kościół usytuowany jest na wzgórzu w półn-zach. części wsi. W pobliżu ogrodzenia przebiega lokalna droga łącząca szosę Koniecpol - Szczekociny z szosą do Brzostka i Secemina. Ok. 100 m na północ znajduje się Ośrodek Zdrowia, plebania i szkoła. Kościół jest nieorientowany - prezbiterium od północy. Otoczony murem z dwiema dzwonniami we frontowych narożach cmentarza. W murze między dzwonniami znajdują się trzy bramki. Świątynię okalają stare kasztany rosnące w obrębie murów cmentarza przykościelnego. Mury kościoła zbudowane są z typowego materiału używanego w tych okolicach tzn. z cegły i kamienia wapiennego. Otynkowany wewnątrz i zewnątrz. Wszystkie wnętrza nakryte sklepieniami beczkowymi w nawie i prezbiterium rozdzielone gurtami. Apsyda sklepiona półkuliście. Wieżba dachowa drewniana, opierająca się na murach zewnętrznych. Niedostępna. Dach dwuspadowy kryty blachą, drewniana sygnaturka na skrzyżowaniu ramion transeptu kryta blachą. Posadzka kamienna w biało-brązową szachownicę. Schody przed głównym wejściem kamienne, szerokie, trzystopniowe. Wewnątrz 2 schodowe klatki: do skarbczyka nad zakrystią i na chór muzyczny drewniane, spiralne. Otworów drzwiowych 7: Drzwi do nawy drewniane, na zawiasach opaskowych, dwuskrzydłowe, typu wrota ozdobione i wzmocnione skośnie ułożonymi listewkami. 2. Do kruchty - jednoskrzydłowe, deskowe, na zawiasach opaskowych, zamykane na oryginalny zamek kowalski. 3. Z kruchty do nawy - podwójne: pierwsze łamane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, na zawiasach opaskowych, zamykane na skobel; drugie jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, na zawiasach opaskowych, zamykane na zamek kowalski. 4. Drzwi do zakrystii - jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, na zawiasach opaskowych, zamek kowalski. 5. z zakrystii do skarbczyka - jednoskrzydłowe, deskowe, na zawiasach opaskowych, zamek kowalski. Zamknięte łukiem odcinkowym. Od wewnątrz po lini łuku, od góry, wzmocnione grubą deską przymocowaną śrubami. Od zewnątrz proste wzmocnienia również przymocowane śrubami. Brzeg drzwi wyrębany w części środkowej na dużym odcinku. 6. Na chór muzyczny - jednoskrzydłowe, deskowe, na zawiasach opaskowych, zamykane na haczyk. 7. Do schowka w nawie vis a vis wejścia na chór muzyczny - deskowe, na zawiasach opaskowych, zamek kowalski. Okna w ścianach wschodniej i zachodniej zamknięte łukiem odcinkowym, rozmieszczone symetrycznie, 30-kwaterowe, w żelaznych ramiakach. W ramionach transeptu w ścianach północnej i południowej po dwa identyczne okna tylko o mniejszych wymiarach /20-kwaterowe/. We wschodniej ścianie kruchty małe okrągłe okienko obwiedzione opaską. W zakrystii okno identyczne jak w transepcie, w skarbczyku nad zakrystią podobne, o mniejszych wymiarach. Kościół jednokondygnacyjny na rzucie krzyża łacińskiego z kaplicami pełniącymi rolę ramion transeptu. Prezbiterium zamknięte apsydą. Za nim prostokątne dwukondygnacyjne pomieszczenie, będące zakrystią w pierwszej kondygnacji i skarbczykiem w drugiej. W przęśle południowym nawy, od wschodu, kruchta. Bryła. Budynek sześciokondygnacyjny /nawa, dwie kaplice, zakrystia, skarbczyk, kruchta/, jednokondygnacyjny, za wyjątkiem zakrystii ze skarbczykiem, które są równe wysokością prezbiterium. Piwnica - krypta znajduje się tylko pod kaplicą św. Franciszka /wschodnią/. Posiada sklepienie kolebkowe. Dostęp do niej jest bardzo utrudniony. Dach dwuspadowy z drewnianą, ażurową, krytą blachą sygnaturką na skrzyżowaniu ramion transeptu. Za prezbiterium prostokątne, dwukondygnacyjne pomieszczenie pełniące rolę zakrystii c.d. wkładka nr 1

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa 249 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne kościół	17. Użytkowanie obecne kościół
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Silne pęknięcie wzdłuż całej nawy. Podobne pęknięcia we wszystkich łukach drzwiowych i okiennych.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Dyakowski B., Plutecki W., Opinia w sprawie pęknięć sklepień, łęków i murów kościoła parafialnego w Przyłęku Szlacheckim, Kielce 1960.
Przechowywane w archiwum BBiDZ w Częstochowie.

22. Bibliografia

1. Wiśniewski J., Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w powiecie włoszczowskim, Mariówka Opoczyńska 1932, s.210-217
2. Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t.III, województwo kieleckie, zeszyt 12, powiat włoszczowski, s.44-45.
3. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t.IX, Warszawa 1881, s.215-16, pkt.4

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Akwarela na plebani sygnowana: "A.Zramoźniak 1957".

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Maria Piątkowska, czerwiec 1990 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Maria Piątkowska, czerwiec 1990 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia lotogr. Maria Piątkowska, marzec - czerwiec 1990 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów BBiDZ w Częstochowie

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość	2. Obiekt	3. Zawartość wkładki
RZYŁĘK SZLACHECKI	kościół paraf. p.w. św. Jana Chrzciciela	c.d. pkt. 12 i 13

c.d. pkt 12 - ówczesny proboszcz ks. Kazimierz Bubel wykonał remont kościoła, oraz wybudował plebanię. W 1886 wymalowano kościół. W latach 1903-6 za ks. Jana Białeckiego zostały obmurowane fundamenty i odrestaurowana wieża na kościele. W latach 60-tych XX wieku zarysowały się stropy i fasada wzdłuż osi głównej. W 1970 r. wykonano ekspertyzę stropów, ale zaleconych zabezpieczeń nie wykonano. W 1959 wykonano bramki w ogrodzeniu. W 1961 r. zdjęto z ogrodzenia pokrycie z gontu i zastąpiono je betonowym. W 1968 r. wykonana została instalacja elektryczna.

c.d. pkt 13 - na parterze i skarbczyka na piętrze, nakryte dachem dwuspadowym. Przy prześle południowym od wschodu prostokątna, jednokondygnacyjna kruchta nakryta dachem dwuspadowym. Fasada jednoosiowa, trzykondygnacyjna, ujęta parami pilastrów, z których środkowe zdwojone zakończone są rokokowym ornamentem roślinnym. Kondygnacje pierwszą i drugą oddziela gładka listwa. W pierwszej kondygnacji drzwi wejściowe zamknięte łukiem pełnym. Otwór drzwiowy obwieszony gładką opaską z uwypuklonym ozdobnym zwornikiem. Nad drzwiami biały orzeł w koronie. W drugiej kondygnacji ślepe okno identyczne jak w ścianach bocznych nawy, zamurowane w początku lat siedemdziesiątych. Nad nim wygięty w łuk profilowany gzyms. Kondygnację wieńczy szeroki profilowany gzyms uwypuklony w miejscu pilastrów. Gzyms ten obiega kościół dookoła. Szczyt zakończony półkoliście ze spływami i szyszkami na postumentach. Na osi szczytu ślepe okno zamknięte łukiem pełnym. Pozostałe elewacje gładkie, z opaskami przy otworach okiennych i szerokim profilowanym gzymsem pod okapem. Wszystkie narożniki zakończone półkoliście i zaznaczone profilem. Zakrystia i kruchta zwieńczone trójkątnym szczytem. Wnętrze. Nawa trzyprzęsłowa rozeźlonkowana gurtami. Prezbiterium jednoprzęsłowe zakończone półkoliście. Za nim prostokątne, dwukondygnacyjne pomieszczenie pełniące rolę zakrystii, a na piętrze skarbczyka. Podchórze i chór muzyczny otwarte do nawy szerokimi, koszowymi arkadami. Narożniki kaplic oraz wewnętrzne naroża nawy, zaokrąglone. Wyposażenie. Całą szerokość prezbiterium wypełnia rokokowy ołtarz główny z ambitem. W kaplicy wschodniej ołtarz rokokowy, w zachodniej XIX-wieczny. W nawie dwa ołtarzyki boczne, rokokowe z XVIII wieku. Chór muzyczny ozdobiony drewnianym parapetem wygiętym półkoliście, pośrodku wybrzuszonym. Przy ścianie zachodniej w nawie rokokowa ambona. Instalacje: elektryczna, odgromowa.

Wkładkę założył Maria Piatkowska

Miejsce przechowywania negatywów BBiDZ Częstochowa

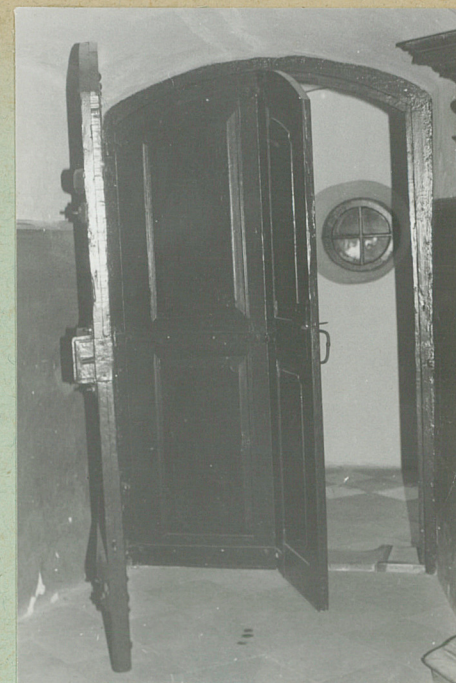
ELEWACJA POŁUDNIOWA

SYGNATURKA

DRZWI DO ZAKRYSTII

DRZWI Z KRUCHTY DO
NAWY

ZAKRYSTIA ZE
SKARBECZYKIEM

KRUCHTA

BRAMA GŁÓWNA

ZAMEK DO DRZWI